

Grunder för fristående examen

**SPECIALYRKESEXAMEN
FÖR INSTRUMENTSKÖTARE
2006**

Grunder för fristående examen

**SPECIALYRKESEXAMEN FÖR
INSTRUMENTSKÖTARE
2006**

© Utbildningsstyrelsen 2006

Edita Prima Oy

Helsingfors 2006

ISBN 952-13-2991-2 (häft.)

ISBN 952-13-2992-0 (pdf)

DNR **2/011/2006**

FÖRESKRIFT **Iakttas som förpliktande**

DATUM **3.2.2006**

Giltighetstid
fr.o.m. 1.3.2006 tillsvidare

De stadganden på vilka befogenheten att
utfärda föreskriften bygger

L 631/1998 13 § 2 mom

Upphäver Föreskrift Nr
Ändrar Föreskrift Nr

GRUNDERNA FÖR SPECIALYRKESEXAMEN FÖR INSTRUMENTSKÖTARE

Utbildningsstyrelsen har fastställt grunderna för specialyrkesexamen för instrumentskötare. Examensgrunderna skall iakttas fr.o.m. 1.3.2006 tillsvidare.

Utbildningsanordnare som ordnar utbildning som förbereder för examen eller för del därav skall göra upp och godkänna en läroplan för utbildningen med beaktande av vad som bestämts i dessa grunder. Som en del av den förberedande utbildningen skall ordnas prov som utvisar yrkesskickligheten.

Examenskommissionen, examensarrangören och utbildningsanordnaren kan inte lämna grunderna för examen obeaktade eller avvika från dem.

Generaldirektör

KIRSI LINDROOS
Kirsi Lindroos

Undervisningsrådet

SOILA NORDSTRÖM
Soila Nordström

INNEHÅLL

Kapitel 1

Syftet med fristående examina och målen för dem.....	7
1 § Fristående examina	7
2 § Förberedande utbildning för fristående examina	7
3 § De allmänna grunderna för sättet att påvisa yrkesskicklighet och för bedömning av examensprestationerna.....	8

Kapitel 2

Uppbyggnaden av specialyrkesexamen för instrumentskötare.....	8
1 § Examensdelarna	8

Kapitel 3

Kraven på yrkesskicklighet i specialyrkesexamen för instrumentskötare och grunderna för bedömningen.....	10
--	----

A. OBLIGATORISKA EXAMENSDELAR

1 § Arbetsledning och organisation	10
a) Krav på yrkesskicklighet	10
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	10
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	14
2 § Bekämpning av infektioner.....	14
a) Krav på yrkesskicklighet	14
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	14
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	16
3 § Handledning, introduktion och instruering i instrumentvård.....	16
a) Krav på yrkesskicklighet	16
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	16
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	19
4 § Planering och utveckling av instrumentvårdsarbete	20
a) Krav på yrkesskicklighet	20
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	20
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	23

B. VALFRI EXAMENSDEL

5 § Företagsamhet	24
a) Krav på yrkesskicklighet	24
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	24
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	26

BILAGA Beskrivning av branschen och av yrkesskickligheten hos den som avlagt specialyrkesexamen för instrumentskötare	27
---	----

Kapitel 1

SYFTET MED FRISTÅENDE EXAMINA OCH MÅLEN FÖR DEM

1 § Fristående examina

De fristående examina är inte beroende av det sätt på vilket man förvärvat sig sin yrkesskicklighet. Det kunnande som examinanderna har skaffat sig genom utbildning, i arbetslivet eller genom sina intressen behandlas som en helhet, så att detta kunnande kan användas när den erfordrade yrkesskickligheten skall påvisas vid de fristående yrkesproven.

De fristående examina är modulära till sin struktur. De utgörs av uppgiftshelheter, som baseras på arbetslivet och dess utvecklingsbehov och som präglas av det som förenar verksamheten med den teoretiska grunden, av mångsidig yrkesskicklighet och av att arbetsprocessen integreras med resultaten av den. Varje del av en examen utgör ett delområde av yrkeskompetensen, som kan lyftas ut ur den naturliga arbetsprocessen och bilda en självständig helhet som kan bedömas. De fristående yrkesproven arrangeras och avläggs flexibelt för en examensdel i sänder. Examinandernas mål kan också vara att endast avlägga en eller flera delar av en examen, inte hela examen.

Grunden för beskrivningen av kraven på yrkesskicklighet är den kvalifikationsbestämning som anses vara lämpligast för yrkesområdet. Beskrivningen koncentreras på kraven för branschens centrala funktioner, behärskning av verksamhetsprocessen och omfattande yrkespraxis. I kraven ingår också de för arbetslivet nödvändiga språkkunskaperna och sociala färdigheterna.

2 § Förberedande utbildning för fristående examina

Systemet med fristående examina ställer inte examinanderna inför förhandsvillkor i fråga om utbildning. Emellertid avläggs dessa examina i allmänhet i samband med något slag av förberedande utbildning.

Den som anordnar förberedande utbildning skall fastställa läroplanen för utbildningen enligt examensgrunderna. Utbildningen och de fristående yrkesprov som ingår i den skall läggas upp enligt examensdelarna. Det åligger utbildningsanordnaren att arrangera de fristående yrkesproven som en del av den förberedande utbildningen. Till de studerandes skyldigheter hör att delta i dessa prov i samband med studierna.

De gemensamma studier, som ingår i en grundexamen som avläggs som grundläggande yrkesutbildning, är inte obligatoriska i en utbildning som förbereder för en grundexamen som avläggs som en fristående examen. Målen för dessa studier beaktas dock i tillämpliga delar i läroplanen och i undervisningsarrangemangen.

3 § De allmänna grunderna för sättet att påvisa yrkesskicklighet och för bedömning av examensprestationerna

Bedömningen av de fristående yrkesproven förutsätter metodisk insamling av material, beslutsfattande och dokumentering angående examinandernas yrkesmässiga och arbetsrelaterade färdigheter, som jämförs med de i examensgrunderna fastställda kraven på yrkesskicklighet och med bedömningskriterierna. Tyngdpunkten vid bedömningen ligger på det praktiska arbetet och arbetsmetoderna. Färdigheterna eller kunnandet bedöms i allmänhet direkt enligt motsvarande arbete.

Miljön för de fristående yrkesproven skall vara verklig eller så realistisk som möjligt. Vid bedömningen tillämpas mångsidigt olika kvalitativa bedömningsmetoder såsom iakttagelser, intervjuer, frågor och portföljer samt självbedömning och gruppbedömning. De fristående yrkesproven läggs upp enligt examensdelarna så att man vid proven kan bedöma om examinanden uppfyller de centrala kraven på behärskaendet av yrket.

Målen för bedömningen anger de kompetensområden som ägnas speciell uppmärksamhet vid bedömningen. Målen hänför sig till de centrala färdigheterna och man ser till att examinanden behärskar den teori som ligger till grund för arbetet samt att han eller hon behärskar arbetsmetoder, arbetsutrustning, material och arbetsprocesser. Såväl målen för bedömningen som bedömningskriterierna härleds ur kraven på yrkesskicklighet för motsvarande examensdel. Kriterierna för bedömningen baserar sig på målen för bedömningen och de anger och preciserar prestationer på olika nivåer. Bedömningskriterierna utgör trösklar med vilkas hjälp det är möjligt att differentiera kompetensnivån.

Kapitel 2

UPPBYGGNADEN AV SPECIALYRKESEXAMEN FÖR INSTRUMENTSKÖTARE

1 § Examensdelarna

Specialyrkesexamen för instrumentskötare består av fyra (1–4) obligatoriska delar. Examen är avlagd då samtliga obligatoriska delar avlagts med godkänt betyg. Examinanden kan dessutom avlägga delen (5) Företagsamhet.

Delarna i specialyrkesexamen för instrumentskötare är:

De obligatoriska examensdelarna:

1. Arbetsledning och organisation
2. Bekämpning av infektioner
3. Handledning, introduktion och instruering i instrumentvård
4. Planering och utveckling av instrumentvårdsarbete

Valfri examensdel:

5. Företagsamhet

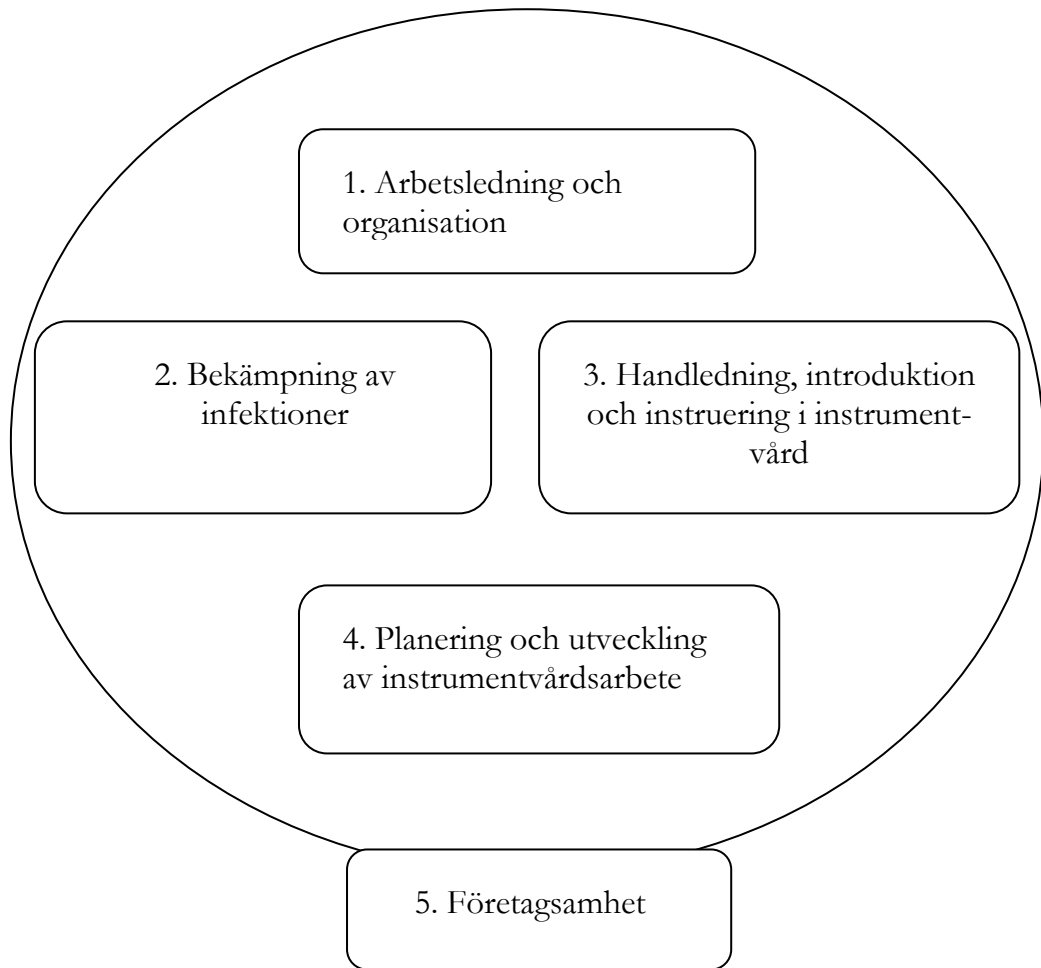

Bild 1. Delarna i specialyrkesexamen för instrumentskötare

Kapitel 3

KRAVEN PÅ YRKESKICKLIGHET I SPECIALYRKESEXAMEN FÖR INSTRUMENTSKÖTARE OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN

A. OBLIGATORISKA EXAMENSDELAR

1 § Arbetsledning och organisation

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanden kan leda instrumentvårdsarbetet inom sitt arbetsfält i enlighet med instrumentvårdens verksamhetsprinciper.</p>	<p>Arbetsledning inom instrumentvård Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• kan ställa upp mål i enlighet med verksamhetsplanen för instrumentvårdsarbetet inom sitt område i samarbete med förmännen och arbetstagarna inom instrumentvården• kan i kontinuerlig växelverkan och målmedvetet iaktta värderingarna inom instrumentvården och följa dess verksamhetsprinciper• kan använda sig av olika ledarskapsmetoder och av teknologi inom sitt arbetsområde• kan följa upp hur målen och verksamhetsplanerna för det egna området realiseras och reagera flexibelt på förändringsbehov• kan organisera arbetsuppgifterna och arbetskraftsresurserna inom sitt område i oväntade situationer (t.ex. personalfrånvaro, förändringar i kundernas situation inom det egna området) på det sätt som serviceplanen och verksamheten förutsätter. <p>Ekonomisk ledning Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• kan i kontinuerlig växelverkan styra och följa upp verksamhetens lönsamhet och resultat inom sitt ansvarsområde• handlar i alla situationer med beaktande av instrumentvårdens resurser och lönsamhet.

	<p>Att leda kund- och samarbetsrelationer Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan upprätthålla befintliga kundrelationer och positivt påverka bilden av instrumentvården • kan tillsammans med personalen inom sitt område bygga upp och upprätthålla långsiktiga och fungerande kund- och samarbetsrelationer • kan aktivt samarbeta med instrumentvårdens förman, kunder och instrumentskötare inom det egna området för att åstadkomma produkter, tjänster och kundanpassade lösningar. <p>Att leda processer Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan leda verksamhetsprocesser, prestationsförmåga, kvalitet och produktivitet inom sitt område <p>Att leda personalen Examinanden kan</p> <ul style="list-style-type: none"> • leda instrumentvårdspersonalen inom sitt område i samarbete med dem och förmännen i enlighet med strategin för instrumentvård • handla i enlighet med förpliktelserna i arbetslagstiftningen och kollektivavtalen • skapa verksamhetsförutsättningar för självständiga, prestations- och utvecklingsdugliga arbetsgrupper • ge sina underordnade ansvar i sina uppgifter • uppmuntra och sporra instrumentskötarna att förena sina kunskaper för att uppnå de gemensamma målen • ge konstruktiv respons på instrumentskötarnas prestationer • leda olika slags situationer med beaktande av att människor är olika och kommer från olika kulturer • sköta om personalens arbetsförmåga och förmåga att orka i arbetet.
<p>Examinanden kan utveckla och utvärdera sin egen verksamhet, sitt arbete, sin kompetens i arbetsledning och sin organisationsförmåga</p>	<p>Att utveckla sin egen verksamhet och sina egna ledarskapsfärdigheter Examinanden kan</p> <ul style="list-style-type: none"> • fungera som gott exempel när det gäller

	<p>att följa lagstiftning, avtal och arbetsgemenskapens verksamhetsprinciper</p> <ul style="list-style-type: none"> • handla överlagt och i rätt tid när beslut fattas i frågor som gäller arbetsledning • vid möten förhandla interaktivt och med respekt för andra parter rättigheter • handla situationskänsligt och flexibelt samt producera alternativa kreativa lösningar i sitt eget arbete • fördela sin egen tidsanvändning effektivt på arbetets olika delområden • uttrycka sig naturligt på det språk som behövs i verksamheten • förhålla sig konstruktivt till erhållen respons samt kritiskt bedöma sin egen dagliga verksamhet som arbetsledare för instrumentskötare och utveckla den. <p>Att utvärdera sin egen ledarskapskompetens</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan analysera sitt eget ledarskap och kraven på ledarskapskompetens i förhållande till de krav som ställs på ledarskapet • kan bedöma och beakta de krav olika arbets- och verksamhetskulturer ställer på det egna arbetet • känner till de juridiska och moraliska förpliktelser och ansvar som förmansställningen medför • kan utnyttja responsen som han fått på sitt eget arbete • känner sina egna starka sidor i sitt ledarskap
<p>Examinanden kan klarlägga och bedöma nuläget inom sin bransch med beaktande av utvecklingstrenderna inom instrumentvården.</p>	<p>Att följa upp instrumentvårdens verksamhetsmiljö och bedöma nuläget</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till de centrala utvecklingstrenderna i fråga om instrumentvård och ledarskap samt verkningarna av dem • kan med hjälp av mångsidiga metoder skaffa information som är central för instrumentvården av sin förman och av sakkunniga • kan informera skriftligt och muntligt om instrumentvårdens grundläggande uppgift och framgångsfaktorer och hur organisationens strategier syns i instrumentvårdsarbetet

- kan bedöma och dra slutsatser om verksamheten med hjälp av olika nyckeltal som beskriver verksamheten
- kan bedöma och beskriva samarbetsrelationerna inom sitt arbetsområde
- kan bedöma tillvägagångssätten och samarbetsförmågan inom instrumentskötargruppen.

Att bedöma ekonomin

Examinanden

- är insatt i instrumentvårdens ekonomi och budget och inser sin egen roll och sitt ansvar för att budgeten håller
- kan i bedömningen av sin organisation beakta kraven på ekonomisk och effektiv verksamhet samt arbetets betydelse för det operativa och det ekonomiska resultatet
- deltar i analysering av resultaträkningar och ekonomiska nyckeltal i samarbete med sin förman.

Att bedöma kund- och samarbetsrelationer

Examinanden kan

- kritiskt analysera kundernas behov inom sitt område och de krav kundrelationerna ställer på produkterna, tjänsterna och organisationen
- närma sig olika samarbetsrelationer med beaktande av ömsesidig nytta.

Att bedöma processer

Examinanden kan

- bedöma kvaliteten, prestationsförmågan och produktiviteten i instrumentvårdsprocesserna
- identifiera och bedöma riskerna inom miljöskyddet.

Att bedöma personalresurserna

Examinanden kan

- i samarbete med instrumentskötarna bedöma kompetensen och kompetensbehovet inom sitt område samt hur instrumentskötarna orkar i sitt arbete
- kartlägga behovet av instrumentskötare med hänsyn till de krav som verksamheten ställer samt vidta behövliga vikariearrangemang.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten i examensdelen Arbetsledning och organisation påvisas och bedöms i autentiska arbetssituationer. Lämpliga arbetsmiljöer där yrkesskickligheten kan påvisas och bedömas är instrumentvårdsenheterna samt laboratorierna inom läkemedels- och livsmedelsindustrin.

Det centrala då examensdelen avläggs är att examinanden effektivt kan leda instrumentvårdsarbetet inom sitt område och genomföra kundserviceplanerna och/eller verksamhetsplanerna i autentiska arbetssituationer. Examinanden kan följa med hur instrumentvårdsarbetet fortskrider, bedöma verksamhetens lönsamhet och resultat samt visa att han eller hon kan lära sig av erfarenheter. Yrkesprovet kompletteras med skriftliga dokument på det sätt som beskrivs i den plan utbildningsanordnaren uppgjort för fristående examen och som godkänts av examenskommissionen, t.ex. med beskrivningar av dagliga ledarskapsituationer och beskrivningar som hänför sig till utvärdering och uppföljning av den ekonomiska verksamheten.

Bedömningen skall genomföras som ett trepartssamarbete mellan representanter för arbetsgivaren, arbetstagaren och utbildningsanordnaren. Examenskommissionen definierar, motiverar och informerar om behörighetsvillkoren för bedömarna. En väsentlig del av bedömningen utgörs av examinandens självvärdering. De bedömda prestationerna skall dokumenteras och respons ges åt examinanden efter bedömningen.

2 § Bekämpning av infektioner

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden känner till de bestämmelser och rekommendationer samt den kontroll som styr förebyggandet av infektioner och aseptiskt arbete	Att följa bestämmelser Examinanden <ul style="list-style-type: none">• följer bestämmelserna om bekämpning av infektionssjukdomar i instrumentvårdsarbetet (lagen om smittsamma sjukdomar 583/1986, förordning 786/1986, ändringarna av lagen och författningen) till de delar som det gäller instrumentskötarens arbete• kan följa med ändringarna av de bestämmelser som styr verksamheten Kännedom om organisationen för bekämpning av infektioner Examinanden <ul style="list-style-type: none">• känner till organisationen för bekämpning av infektioner (sjukhushygienheten eller någon annan hygienexpertgrupp)
Examinanden är förtrogen med det ansvar och de rättigheter och krav som hör till yrket och aseptiskt arbete.	Kännedom om bekämpning av infektioner samt aseptiskt arbete Examinanden <ul style="list-style-type: none">• tillämpar principerna för aseptiskt arbete i instrumentvården och i tjänster som stöd-

	<p>jer vårdarbetet med beaktande av infektionsorsakande bakterier, virus, svampar och parasiter i samband med vården</p> <ul style="list-style-type: none"> • söker lösningar för instrumentvård som främjar bekämpning av infektioner inom sin enhet i samarbete med instrumentskötare, förmannen och hygienheten eller expertgruppen • förstår infektionernas hälsoekonomiska verkningar och kan motivera sina beslut och handlingsätt • handlar själv i enlighet med god produktionspraxis, företagets kvalitetssystem och föreskrifter samt följer GLP-, GMP- och/eller ISO 9000 -standarder med beaktande av målen för sjukhushygien och de krav som ställs på instrumentvårdsutrymmen • sporrar och handleder instrumentskötarna att följa god hygienpraxis
<p>Examinanden förstår miljöns betydelse vid infektioner.</p> <p>Examinanden behärskar olika sjukhushygiensituationer i det dagliga instrumentvårdsarbetet och kan fungera i specialsituationer.</p>	<p>Att fungera enligt miljösituationen Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till betydelsen av mikroberna i miljön vid sjukhusinfektioner och vet hur man kan påverka deras förekomst i instrumentvårdsarbetet • behärskar rengörings- och desinfektionsmetoderna i specialsituationer (t.ex. i samband med problemmikrober) • kan beakta de förändringar som sker i sjukhushygien eller arbetsmiljöns hygien och kan vid behov företa ändringar i rengörings-, desinfektions- och steriliseringsmetoderna eller arbetssätten i det dagliga instrumentvårdsarbetet i samarbete med förmannen för den egna enheten, kundheten och sjukhushygienheten eller med någon motsvarande expertgrupp • behärskar hygienpraxis och handlingsätten i undantagsförhållanden (t.ex. vid funktionsstörningar i instrumentvårdsapparaturen) • uppfattar sjukhusinfektioner och förebyggande av infektioner som en del av instrumentvårdens kvalitetssystem • kan beakta de renhetskrav som ställs på instrumentvårdsutrymmen och de faktorer som inverkar på hygien

	<ul style="list-style-type: none"> • kan följa med renhetsgraden och motiverar sin grupp att följa med den.
Examinanden kan utvärdera och utveckla sin egen verksamhet och genomförandet av instrumentvården vid bekämpning av infektioner.	<p>Utvärdering och utveckling Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utvärderar sin egen och sin arbetsgrupps framgång i arbetet • identifierar utvecklingsbehoven i aseptiskt arbete hos sig själv och sin arbetsgrupp • utnyttjar erhållen respons för att utveckla sitt eget och sin arbetsgrupps arbete.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten i examensdelen Bekämpning av infektioner påvisas och bedöms i autentiska arbetssituationer vid en instrumentvårdscentral eller i instrumentvårdsuppgifter vid en enhet som ställer höga krav på hygien, t.ex. en operationavdelning, intensivvårdsavdelning eller ett laboratorium inom läkemedels- eller livsmedelsindustrin. Vid behov kompletteras yrkesprovet på det sätt som beskrivs i den plan utbildningsanordnaren uppgjort för fristående examen och som godkänts av examenskommissionen

Bedömningen skall genomföras som ett trepartssamarbete mellan representanter för arbetsgivaren, arbetstagaren och utbildningsanordnaren. Examenskommissionen definierar, motiverar och informerar om behörighetsvillkoren för bedömarna. En väsentlig del av bedömningen utgörs av examinandens självvärdering. De bedömda prestationerna skall dokumenteras och respons ges åt examinanden efter bedömningen.

3 §Handledning, introduktion och instruering i instrumentvård

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden behärskar handledning i instrumentvårdsarbete.	<p>Planering av en handledningssituation Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • klarlägger inlärningsbehoven hos den som skall handledas • ställer upp realistiska mål för handledningen som helhet i samarbete med den som handleds • kan planera innehållet och strukturen i handledningssituationerna • kan utnyttja datateknik och Internet i planeringsarbetet <p>Genomförande av en handledningssituation Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • handleder i enlighet med målen • tillämpar i handledningen olika metoder som stödjer inläringen med beaktande av

	<p>särdragen i instrumentvården och hos den som handleds</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan handleda enligt principerna för kundinriktad verksamhet med beaktande av instrumentvårdens betydelse i patientvården • främjar med sitt handledningssätt ett sporrande och förtroendefullt arbetsklimat • kan fungera flexibelt även i krävande handledningssituationer
<p>Examinanden behärskar introduktion i instrumentvårdsarbete.</p>	<p>Planering av introduktion Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • behärskar introduktionsmetoderna och tar hänsyn till tidigare kompetens hos den som introduceras • känner till introduktionens mål och innehåll • känner till de principer för introduktion som arbetarskyddslagen förutsätter • kan skriftligen göra upp en strukturerad, logisk och begriplig introduktionsplan • kan utnyttja olika informationskällor då han gör upp planen. <p>Introduktion Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan fungera planenligt och flexibelt i introduktionssituationer • behärskar arbetsintroduktion på ett sätt som främjar trivseln i arbetsgemenskapen, skapar en positiv inställning till arbetet och bidrar till att upprätthålla välbefinnande • underlättar arbetstagarens anpassning till instrumentvårdsarbetet och arbetsgemenskapen • ger den som introduceras grundläggande information om instrumentvårdens organisation och målen för verksamheten samt arbetsmiljöerna • ger den som introduceras möjlighet att utveckla beredskap att fungera i ovanliga och nya situationer • beaktar i introduktionen kundinriktad verksamhet och instrumentvårdens betydelse i patientens vårdkedja

Examinanden behärskar instruering.

Planering av instruering

Examinanden

- identifierar situationerna då instruering behövs, t.ex. då arbetet är nytt för den som skall utföra arbetet, arbetsuppgifterna ändras, arbetsmetoderna förändras, nya maskiner, apparater och medel har tagits i bruk, arbetet upprepas sällan, säkerhetsanvisningarna nonchaleras eller man har upptäckt brister i dem samt risksituationerna
- behärskar de olika stegen vid instruering (förberedelse, instruering, mental träning, prövning av färdighet, kontroll, övergång till normalt arbete)

Instruering

Examinanden

- använder mångsidigt olika metoder som stödjer instrueringen
- instruerar den som handleds i olika skeden av instrumentvårdsprocessen och i olika kundservicesituationer
- instruerar den som handleds att följa sjukhushygien- och arbetarskyddsanvisningar som hänför sig till patientvården samt använda ändamålsenliga skydd för att förebygga arbetsolyckor, exponeringar och yrkessjukdomar
- skapar aktiva diskussionstillfällen om arbetsuppgiften som skall inläras
- utvecklar tankemodeller hos den som handleds (arbetets inre modell), varmed man tillägnar sig principer som kan generaliseras, gör kunskap tillgänglig och underlättar inlärning
- uppmuntrar att fråga efter och söka kunskap
- hjälper den som handleds att inse hur hans arbete inverkar på helheten
- skapar för sin egen del förutsättningar för ett gott arbetsklimat
- sporrar och inspirerar till kontinuerlig inlärning och utveckling av arbetet genom att vara en god förebild.

<p>Examinanden kan utvärdera framgången i handledningen, introduktionen och instrueringen ur sin egen synvinkel och synvinkeln för den som handleds, introduceras och instrueras.</p>	<p>Utvärdering Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utvärderar sin framgång i arbetet ur synvinkeln för den som handleds, introduceras och instrueras • identifierar sina utvecklingsbehov i handlednings-, introduktions- och instruktions-situationer • kan ge respons som stödjer yrkesmässig utveckling hos den som handleds samt arbetsgemenskapens och arbetets utveckling • kan ta emot respons yrkesmässigt • utnyttjar den erhållna responsen för att utveckla sitt eget arbete • känner till utvärderingens uppgifter och mål • kan förbereda sig för och fungera i utvärderingssituationer.
---	--

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten i examensdelen Handledning, introduktion och instruering i instrumentvård påvisas och bedöms i en arbetsmiljö inom instrumentvården där examinandena fungerar som handledare och en som introducerar och instruerar i arbetet. Yrkesskickligheten i examensdelen bedöms dessutom med hjälp av skriftliga handlednings- och introduktionsplaner som examinandena gjort upp. Vid behov kompletteras yrkesprovet på det sätt som beskrivs i den plan utbildningsanordnaren uppgjort för fristående examen och som godkänts av examenskommissionen

Bedömningen skall genomföras som ett trepartssamarbete mellan representanter för arbetsgivaren, arbetstagaren och utbildningsanordnaren. Examenskommissionen definierar, motiverar och informerar om behörighetsvillkoren för bedömarna. En väsentlig del av bedömningen utgörs av examinandens självvärdering. De bedömda prestationerna skall dokumenteras och respons ges åt examinandena efter bedömningen.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanden känner till instrumentvårdsverksamheten och de bestämmelser och rekommendationer som styr instrumentvårdsarbetet samt den centrala arbetslagstiftningen som utgångspunkt för planering och utveckling av det dagliga instrumentvårdsarbetet.</p>	<p>Att förstå helheten i instrumentvårdsverksamheten Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • behärskar helheten i instrumentvårdsverksamheten • känner till olika verksamhetsmiljöer och instrumentskötarens arbete i olika miljöer • känner till samarbetssektorerna inom instrumentvårdsverksamheten, t.ex. kunderna, varuleverantörerna, serviceenheterna osv. • identifierar de förändringar i arbets- och/eller kundenheterna som inverkar på instrumentvårdsarbetet samt den tekniska och operativa utvecklingen och beaktar dem i planeringen och utvecklingsarbetet • identifierar de miljörelaterade kraven på instrumentvårdsarbetet i processens olika skeden, t.ex. sjukhusbakterier. <p>Att följa bestämmelserna om instrumentvårdsarbete Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till innehållet i följande bestämmelser och rekommendationer till de delar som det gäller instrumentskötarens arbete samt planering och utveckling av den dagliga verksamheten och förstår deras betydelse i instrumentvårdsarbetet <ul style="list-style-type: none"> – lagen om produkter och utrustning för hälso- och sjukvård 1505/1994, 680/1999, 345/2000, 892/2001) – förordningen om produkter och utrustning för hälso- och sjukvård (1506/1994, 426/2000, 438/2002) – lagen om tryckbärande anordningar (869/1999) – förordningen om tryckkärl (549/1973) – kemikalielagen (774/1989) – social- och hälsovårdsministeriets beslut om produkter och utrustning för hälso- och sjukvård (1994:66, 1994:67) • känner till de europeiska standarderna och CE-märkningarna samt Läkemedelsverkets rekommendationer som hänför sig

	<p>instrumentvård</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till bestämmelserna och arbetsgemenskapens anvisningar i samband med avfallshantering • kan bedöma och följa med ändringarna av de bestämmelser som styr verksamheten och följa upp att de genomförs. <p>Kännedom om arbetslagstiftningen Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till det ansvar och de rättigheter och krav som hör till yrket • känner till de förpliktelser och rättigheter som berör arbetstagaren i samband med anställningsförhållandet • känner till bestämmelserna om arbetstid • känner till innehållet i följande lagar till de delar som det gäller instrumentskötarens arbete och planering och utveckling av den dagliga verksamheten samt förstår deras betydelse <ul style="list-style-type: none"> – arbetarskyddslagen (738/2002) – arbetsavtalslagen (55/2001) – arbetstidslagen (605/1996) och tillhörande ändringar – lagen om integritetsskydd i arbetslivet (2001/477).
<p>Examinanden kan planenligt utveckla säker och kostnadseffektiv instrumentvård i kundservicesituationer och i instrumentvårdsprocessen.</p>	<p>Att utveckla kundservicesituationer Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår kundservicens betydelse för instrumentvårdsverksamheten och kan sköta och utveckla kundrelationer • förstår betydelsen av kundrespons, värdesätter den och utnyttjar den för att utveckla verksamheten och instrumentvårdstjänsterna • känner till de faktorer som inverkar på efterfrågan av instrumentvårdstjänsterna samt kundtillfredsställelsen och kan beakta dem i vidareutvecklingen av verksamheten • känner till verksamhetsprinciperna och metoderna för kontinuerlig förbättring och utveckling av kvaliteten • identifierar olika kvalitetssystem • känner till och kan mäta kvalitet och uppställda kvalitetsmål

	<p>Att utveckla processer Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan beskriva service- och produktionsprocesserna samt kontrollera och utveckla dem • kan beskriva kundserviceprocessen samt utvärdera och utveckla den • känner till produktsortimentet i instrumentvården och kan tillämpa sitt kunnande i kundservicen och i utvecklingen av den samt i produktutvecklingsarbetet. <p>Att utveckla kostnadsmedvetenhet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • identifierar faktorer som inverkar på arbetsgemenskapens ekonomiska verksamhet och kan beakta dem i utvecklingen av instrumentvårdsarbetet • kan styra arbetsgemenskapen mot kostnadsmedvetenhet. <p>Att planenligt upprätthålla arbets säkerhet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan granska hur arbetarskyddet följs i arbetsgemenskapen och planera instrumentskötarnas arbete med beaktande av arbetarskyddsbestämmelserna • kan planera arbetet ergonomiskt inom sitt område och arbetar själv ergonomiskt • känner till de centrala riskerna inom instrumentvård samt principerna för riskhantering och beaktar dem i planeringen och utvecklingen av arbetet. <p>Hållbar utveckling Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • behärskar principerna för hållbar utveckling inom instrumentvård • kan granska hur principerna för hållbar utveckling följs i arbetsgemenskapen och beaktar principerna i utvecklingen av verksamheten.
<p>Examinanden kan planenligt utveckla instrumentvården och göra upp utvecklingsplaner som en del av arbetsgemenskapens verksamhet</p>	<p>Att uppgöra en utvecklingsplan Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • identifierar utvecklingsbehoven i instrumentvårdsarbete • kan göra upp en skriftlig utvecklingsplan inom instrumentvården som är strukturerad, logisk och begriplig

	<ul style="list-style-type: none"> • kan utnyttja datateknik i planeringsarbetet • sporrar arbetsgemenskapens medlemmar att komma med idéer och utveckla instrumentvårdsarbetet och -tjänsterna samt motiverar dem att delta i utvecklingsprojektet.
Examinanden kan genomföra ett utvecklingsprojekt.	<p>Att genomföra ett utvecklingsprojekt Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan starta ett utvecklingsprojekt i enlighet med utvecklingsplanen genom att mångsidigt utnyttja resurser och expertis som står till buds • beaktar ”förändringsmotståndet” i arbetsgemenskapen då han inleder utvecklingsverksamheten • kan rapportera om projektets genomförande skriftligt och muntligt • handlar flexibelt och gör vid behov ändringar i planen på ett välgrundat sätt • kan definiera målgruppen som informeras om projektet och hur det framskrider • informerar sakligt om frågor som hänför sig till projektet.
Examinanden kan utvärdera genomförandet av ett utvecklingsprojekt inom instrumentvården.	<p>Utvärdering av genomförandet av ett utvecklingsprojekt Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan kritiskt bedöma utvecklingsplanen och genomförandet av utvecklingsprojektet • kan granska och bedöma verksamheten inom sitt område som föremål för kontinuerlig utveckling • kan identifiera behovet av fortsatta åtgärder och kan presentera ett motiverat förslag om vidareutveckling
Examinanden kan utvärdera sitt planerings- och utvecklingsarbete inom instrumentvården.	<p>Utvärdering av den egna verksamheten Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utvärderar sin framgång i planerings- och utvecklingsarbetet och företar ändringar i sitt arbetssätt på basis av erhållen respons • känner sina starka sidor och sina utvecklingsbehov och utvecklar arbetet på basis av dem.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten i examensdelen Planering och utveckling av instrumentvårdsarbete påvisas med ett utvecklingsprojekt i instrumentvårdsarbete. Utvecklingsprojektet genom-

förs och bedöms i en instrumentvårdscentral, i instrumentvårdsuppgifter i kundenheter eller i kundservicesituationer. Yrkesskickligheten påvisas och bedöms dessutom med hjälp av en skriftlig utvecklingsplan som examinanden gjort upp. Vid behov kompletteras yrkesprovet på det sätt som beskrivs i den plan utbildningsanordnaren uppgjort för fristående examen och som godkänts av examenskommissionen.

Bedömningen skall genomföras som ett trepartssamarbete mellan representanter för arbetsgivaren, arbetstagaren och utbildningsanordnaren. Examenskommissionen definierar, motiverar och informerar om behörighetsvillkoren för bedömarna. En väsentlig del av bedömningen utgörs av examinandens självvärdering. De bedömda prestationerna skall dokumenteras och respons ges åt examinanden efter bedömningen.

B. VALFRI EXAMENSDEL

5 § Företagsamhet

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanden kan bedöma sina personliga möjligheter och förutsättningar att eventuellt verka som företagare i branschen</p>	<p>Bedömning av de egna förutsättningarna för företagsamhet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • vet vilka personliga färdigheter som stöder framgångsrik företagsverksamhet och kan från denna utgångspunkt analysera sina värderingar och bedöma sina förutsättningar att verka som företagare • kan med hjälp av sakkunniga utarbeta en plan för sin personliga utveckling som företagare.
<p>Examinanden kan analysera branschen samt de möjligheter och risker som är förknippade med att starta och utveckla ett företag</p>	<p>Analys av verksamhetsförutsättningarna för ett företag i branschen Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • har bekantat sig med branschen så att han kan bedöma dess framtidsutsikter och utveckling och de möjligheter marknaden erbjuder för att starta ett företag i branschen • kan bedöma förutsättningarna för att ett eventuellt eget företag skall bli framgångsrikt och lönsamt, dvs. ge en tillräcklig utkomst • kan analysera företagsamhet ur en företagares synvinkel i fråga om ansvar och förpliktelser • kan analysera företagsamhet också ur arbetsgivarens synvinkel

<p>Examinanden känner till olika sätt att inleda företagsverksamhet och olika företagsformer, och kan utveckla ett utkast till en företagsidé för ett eget företag</p>	<p>Uppgörande av en företagsidé Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan jämföra alternativa sätt att inleda företagsverksamhet och kan diskutera olika möjligheter för sin eventuella företagsverksamhet med sakkunniga • kan tillsammans med sakkunniga utveckla ett utkast till en affärsidé, och vet hurdana ekonomiska och psykiska resurser och vilka produktionsinsatser som krävs när ett företag startas • kan tillsammans med sakkunniga bedöma utsikterna för att företagsidén skall bli framgångsrik.
<p>Examinanden kan utveckla kundrelationer och samarbetsnät.</p>	<p>Skapande av kundrelationer och samarbetsnätverk Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan överväga olika alternativ och i mån av möjlighet bygga upp sådana kund- och leverantörsnätverk som har betydelse för kontinuiteten i företagsverksamheten • kan med stöd av sakkunniga utarbeta utkast till avtal med ovannämnda samarbetspartner.
<p>Examinanden kan fungera i enlighet med de viktigaste företagsekonomiska principerna.</p>	<p>Ekonomisk verksamhet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan välja sådana åtgärder som gör verksamheten lönsam och kan prissätta sina tjänster med beaktande av marknadsfaktorer • kan tolka ett företags bokslut med avseende på kapital, tillgångar, likviditet och resultat samt bedöma möjligheterna att utveckla lönsamheten och vid behov anlita sakkunnighjälp • kan tillsammans med sakkunniga utarbeta en grov resultatprognos för sitt företag och anlita sakkunniga i skattefrågor.
<p>Examinanden kan utnyttja sakkunnigtjänster.</p>	<p>Användning av sakkunnigtjänster Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan skaffa sådan information och hjälp av sakkunniga som han behöver när han grundar ett företag och under olika faser i dess verksamhet.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkeskompetensen i delen Företagsamhet påvisas genom att examinanden gör upp en preliminär affärsidé för ett företag. Den kompletteras med utredningar och beräkningar av förutsättningar och risker med verksamheten. I yrkesprovet ingår även examinandens aktivitet under den pågående processen. Verksamheten dokumenteras och till dokumenten bifogas de bedömningar som arbetslivets bedömare avgett. Examinanden gör även en personlig bedömning och utvecklingsplan över sina egna möjligheter och förutsättningar att fungera som företagare. Yrkesprovet fördjupas med ett utvärderingssamtal med sakkunniga, där man på basis av dokument och utvärderingar preciserar den eventuella företagarens förmåga att fungera som företagare och förutsättningar att besluta om eventuellt etablerande av företagsverksamhet.

Bedömningen skall genomföras som ett trepartssamarbete mellan representanter för arbetsgivaren, arbetstagaren och utbildningsanordnaren. En väsentlig del av bedömningen utgörs av examinandens självvärdering. De bedömda prestationerna skall dokumenteras och respons ges åt examinanden efter bedömningen.

BILAGA

BESKRIVNING AV BRANSCHEN OCH AV YRKESKICKLIGHETEN HOS DEN SOM AVLAGT SPECIALYRKESEXAMEN FÖR INSTRUMENTSKÖTARE

Beskrivning av branschen

Instrumentvården är en del av hälsovården. Den producerar nödvändiga stödtjänster för organisationens basprocesser. Instrumentvård är ansvarsfullt arbete för att förebygga spridning av smitta. Instrumentvården är indirekt omsorg om patientens eller kundens välbefinnande och är kundinriktat arbete med resultatansvar. Instrumentvården producerar rena, desinficerade, sterila och funktionsdugliga instrument och andra tillbehör som används vid undersökning och vård av patienter. Ekonomisk och lönsam verksamhet, instrumentens renhet samt produkternas och tjänsternas kvalitet och tillgänglighet är utmaningar för den kontinuerliga utvecklingen av instrumentvårdstjänsterna

I instrumentvårdstjänsterna ingår vård och underhåll av instrument och tillbehör, tillverkning av instrumentförpackningar och sterilisering av instrument. I instrumentvården kan även ingå anskaffning, mottagning och lagring av konsumtionsvaror, leverans av produkter till kunderna samt användning av datateknik.

De som avlagt specialyrkesexamen för instrumentskötare arbetar med uppgifter som kräver specialkompetens och förutsätter ett arbetslednings- och handledningsinriktat grepp om arbetet som en del av den totala instrumentvårdsservicen och -processen.

Verksamhetsmiljö

De som avlagt specialyrkesexamen för instrumentskötare arbetar främst i vårdkollektiv inom social- och hälsovårdsbranschen i olika uppgifter som kräver specialkompetens vid produktionen av service inom instrumentvården. De som avlagt denna examen arbetar även inom andra branscher, bland annat i instrumentvårdsuppgifter som kräver specialkompetens inom läkemedelsindustrin samt inom livsmedelsindustrin och den kemiska industrin.

Beskrivning av yrkesskicklighet

Arbetsuppgifterna för dem som avlagt specialyrkesexamen för instrumentskötare grundar sig på tillägnade värderingar och principer för instrumentvård och god hygienpraxis samt tjänstvillighet. De som avlagt specialyrkesexamen för instrumentskötare arbetar på ett ansvarsfullt och kundinriktat sätt i olika uppgifter inom instrumentvårdsbranschen. De kan motivera sina beslut i arbetet och utvärdera dem.

De som avlagt specialyrkesexamen för instrumentskötare behärskar instrumentvårdsarbetet och har de praktiska färdigheter som behövs i arbetet. De känner till datatekniska tillämpningar och utnyttjar dem i sitt arbete. De har färdigheter att delta i planering, utveckling och utvärdering av instrumentvårdstjänsterna, i kommunikation, kundservice och ledning av instrumentvårdsarbetet. De använder sitt yrkeskunnande och sina färdigheter vid handledning, introduktion och instruering av instrumentskötare och nya arbetstagare i arbetet.

De som avlagt specialyrkesexamen för instrumentskötare kan leda, utvärdera och utveckla instrumentvårdsarbetet i sin grupp med beaktande av instrumentvårdens verksamhetsprinciper. De kan effektivt leda sin egen grupps arbete och genomförandet av utvecklingsplanerna. De kan följa med hur projekten fortskrider och utvärdera verksamhetens kvalitet och resultat.

De som avlagt specialyrkesexamen för instrumentskötare behärskar olika sjukhus-hygien-situationer i det dagliga instrumentvårdsarbetet och kan fungera i speci-situationer med beaktande av miljökraven samt kraven på aseptik och kvalitet. Detta förutsätter omsorgsfullhet, noggrannhet, tillförlitlighet och koncentrationsförmåga. Det är nödvändigt att man tar ansvar för sitt eget och sin grupps arbete.

De som avlagt specialyrkesexamen för instrumentskötare verkar som sakkunniga i sitt eget arbete. De svarar för den informativa kommunikationen angående produkter och tjänster i kundservicesituationer samt i situationer som berör processkontrollen.

De som avlagt specialyrkesexamen för instrumentskötare kan utveckla instrumentvårdarbranschen och verka som sakkunniga i samarbete med sin arbetsenhet, andra personalgrupper och hygienheten. De arbetar samarbetsinriktat i arbetsgemenskapen och värdesätter sin egen och andras yrkesskicklighet. De främjar med sitt beteende ett öppet, positivt och förtroligt arbetsklimat. De som avlagt specialyrkesexamen för instrumentskötare följer i sitt arbete gällande lagar, förordningar, bestämmelser och anvisningar som berör branschen.

De som avlagt specialyrkesexamen för instrumentskötare har färdigheter och vilja att kontinuerligt utvärdera, granska och ändra sina arbets- och förfaringssätt och utveckla sin yrkesskicklighet. De har en klar uppfattning om utvecklingsbehoven och målen beträffande sin egen kompetens i arbetsledning.

Utbildningsstyrelsen har godkänt dessa examensgrunder med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

De fristående examina är examina som särskilt planerats och utvecklats för att avläggas av den vuxna befolkningen.

Planeringen och genomförandet av de fristående examina baserar sig på ett nära samarbete mellan sakkunniga inom undervisning och arbetsliv.

Utbildningsstyrelsen/biblioteket
Pb 380 (Hagnäsgatan 2)
00531 Helsingfors
tfn: (09) 774 774 50
fax (09) 774 774 75
kirjasto@oph.fi
www.oph.fi/svenska/bokhandel